

Er zijn momenten in het leven waarop je misschien anders had gehandeld als je niets van montessori had meegekregen. Dat zijn montessorimomenten. We vragen elke editie een leraar of (oud-)leerling, schoolleider, bestuurer of deskundige, naar een montessorimoment of naar montessori-ervaringen.

ALS DE NAAM OPEENS KLOPT

De laatste jaren is er vaak publieke discussie over genderidentiteit en dat kinderen steeds jonger zijn als ze er al mee 'worstelen'. Scholen krijgen daar uiteraard ook mee te maken. Diane de Ru, leerkracht middenbouw op Montessorischool Passe-Partout Centrum in Apeldoorn, deelt enkele ervaringen, ook omdat collega's er allicht hun voordeel mee kunnen doen.

TEKST BAS JANSEN FOTO'S BARBARA LUIJENDIJK

Bij jonge kinderen komt het regelmatig voor dat ze met speelgoed spelen dat door de maatschappij als typisch 'meisjesachtig' of 'jongensachtig' wordt gezien. Jongens die met poppen spelen, meisjes die auto's door de kamer laten racen. Kinderen zelf zien die grens niet. Zij zien simpelweg iets leuks waar ze mee willen spelen. Vrij van meningen en verwachtingen gaan ze op in hun spel. Pas later, als ze ouder worden, dringt het besef door dat er 'regels' zouden zijn over wat wel of niet bij hun geslacht past. Vaak is het een fase, maar soms ontdekken kinderen dat ze zich blijvend meer thuis voelen bij het andere geslacht. Hoe ga je daar als leerkracht mee om? Ga je hierin mee en hoe ver ga je dan mee? Diane de Ru heeft door de jaren heen

meerdere van dit soort situaties meegemaakt. Diane is 37 jaar en werkt inmiddels alweer 15 jaar in het onderwijs. Ze identificeert zich als vrouw.

Briefje uit groep 3

Diane's eerste kennismaking met een leerling die zich identificeerde met het andere geslacht, was al tijdens haar allereerste stage in groep 3. Ze probeerde de namen op het planbord te onthouden en de bijbehorende schriften uit te delen. Er bleef één schrift met een meisjesnaam over, terwijl alleen nog een jongen zonder schrift zat.

'Er bleef één schrift met een meisjesnaam over, terwijl alleen nog een jongen zonder schrift zat.'

In die tijd, ongeveer 17 jaar geleden, werd er nog nauwelijks openlijk gesproken over genderidentiteit. Toch accepteerde de klas het zonder moeite: hij mocht zijn wie hij was. Alleen zijn meisjesnaam, Leonie, bleef nog in gebruik. Diane vond het bijzonder hoeveel zekerheid dit kind al op zo'n jonge leeftijd leek te hebben. Was het een fase? Kon dit op deze leeftijd al zo duidelijk zijn? Ze besloot vooral te volgen en aan te sluiten: 'Prima, ik ga er wel in mee'. Een paar maanden later kreeg ze een briefje van hem. Afgesloten met: 'Groetjes, Leo.' Op dat moment beseft Diane hoe bewust hij zelf was van het effect van namen, zelfs al op deze jonge leeftijd. Vanaf dat moment wist ze: dit is voor hem meer dan een fase.

Tweeling in middenbouw

Ongeveer 10 jaar later kreeg Diane opnieuw te maken met een leerling die zich anders identificeerde. In de middenbouw zat een tweeling, twee meisjes volgens de inschrijving. Eén van de twee zat in haar klas. Eén van hen voelde zich al lange tijd niet thuis in haar lichaam. Stoere kleding, spelen met de jongens, meedoen met ruwere spelletjes. Het paste allemaal beter bij wie zij was.

Na een vakantie kwam ze terug met kort geknipt haar. Het klopte: zo voelde zij zich fijn. Ze voelde zich fijner met eigen aangepast uiterlijk. In de klas werd het zonder problemen geaccepteerd. Maar thuis liep het anders, hoorde Diane van moeder. Moeder stond volledig achter haar, vader totaal niet. Dat maakte het ingewikkeld voor school, voor het kind zelf, maar ook voor haar tweelingzus.

Hoewel gymkleding en kleedkamers in eerste instantie geen groot onderwerp vormden, veranderde dat in groep 6. Toen gaf hij zelf aan als jongen aangesproken te willen worden. Zijn naam hoefde niet te veranderen. Die kon voor beide geslachten gebruikt worden. Vanaf dat moment bloeide hij op. De school ging achter hem staan, hij werd erkend zoals hij was, vertelde hij later. Vanaf groep 6 stapte hij ook over naar de jongenskleedkamer. Dit was door zijn klasgenoten geaccepteerd. Hij was in een veilige omgeving waar hij echt zichzelf mocht zijn. Voor Diane was het wennen; drie jaar lang had ze hem immers als een 'zij' gekend. Gelukkig konden ze er samen goed om lachen als ze zich eens versprak. Soms zelfs met een vriendelijke por als herinnering.

Nieuwe leerling nieuw proces

Diane heeft opnieuw een leerling in de klas die zich identificeert als het andere geslacht. In de onderbouw waren al signalen zichtbaar, zegt ze. Ze ging meer met jongens dan met meiden om. Zij was degene die de ruwere stoei- en pakspelletjes initieerde. De kleding die ze droeg kwam van de jongens afdeling. Haar haren werden steeds korter geknipt. Ze voelde zich meer thuis als jongen dan als meisje. Ouders en school overlegden regelmatig: 'Wat is er nodig? Wat past bij dit kind? Hoe gaan we dit in de toekomst aanpakken?' Zo ging er een aantal weken voorbij in het schooljaar.

Na de meivakantie werd de knoop doorgehakt: vanaf nu zou zij als hij door het leven gaan, mét nieuwe naam. Direct na de vakantie vormden ze een kring in de klas. Beide ouders, zusje en stiefvader waren hierbij ook aanwezig. In de kring werd officieel aangekondigd dat zij nu een hij werd en met een andere naam verder door het leven zou gaan. De hele klas vond het fantastisch. Op een gegeven moment ging er een vinger van een

klasgenootje omhoog: 'Dit wisten we toch al?' Natuurlijk wisten ze het allemaal al. Maar het moest wel even officieel. Vooral voor ouders en de leerling was dit een belangrijk moment. Het moment werd gedeeld, gevierd en omarmd. In de klas waren er traktaties en er werd gedanst. De omslag was heel natuurlijk gegaan. Zeker omdat klasgenoten zich al verspraken en hem al met hij en hem aanspraken. Het enige wat er nog gebeurde was dat ze soms de oude naam nog zeiden. Dan vertelde Diane dat deze leerling niet meer in deze klas zat. Daar kon iedereen wel om lachen. Soms, als klasgenoten, Diane of zelfs zijn ouders een beetje boos of lichtelijk geïrriteerd raakten, zeiden ze nog wel de oude naam. Dan wist hij meteen dat het menens was. Ook organisatorisch moest er het één en ander aangepast worden. Bij het inloggen op de laptops bijvoorbeeld. Daar stond nog de oude naam. In het leerlingvolgsysteem moesten er dus ook aanpassingen gedaan worden, zodat alles goed stond. De oude naam is nu niet meer te vinden. Met uitzondering van de oude verslagen en rapporten van het kind.

Bij hem thuis kreeg deze verandering ook ritueel en zelfs letterlijk vorm: de ouders hadden een nieuw geboortekaartje laten maken met zijn nieuwe naam. Een prachtige manier om de wereld kennis te laten maken met wie hij is, zegt Diane.

En jij?

Misschien ken of heb jij ook een leerling die worstelt met genderidentiteit? Hoe ga jij daarmee om? Diane's belangrijkste tip: 'Kijk goed naar het kind. Luister écht. Sluit aan bij wat het nodig heeft.'